

Járásszékhely múzeumok szakmai támogatása (2019)

Előzmények

A történeti dokumentumtár anyaga is sajátos tárolási módot igényel. Azok az iratok, plakátok, térképek stb., melyek nem férnek bele a szabvány mappákba és szabvány dobozokba – speciális tároló-szekrényt igényelnek. E szekrényekben az iratok teljes terjedelmükben kiteríthetők, nem gyűrődnek, töredeznek, szakadnak, védelmük biztonságos, kezelhetőségük könnyebb.

A múzeumunk tulajdonában eddig csak egy öt fiókos fémszekrény áll mindezen feltételek kielégítésére. A gyűjteményi anyag védelme azonban megköveteli, hogy minden egyes darabját egyenrangúan kezeljük. A pótolhatatlan történeti dokumentumok között nem lehet különbséget tenni! A múzeum egyik legfontosabb szerepe az érték megőrzése.

Az őrzött műtárgyállomány a kulturális örökségünk része, éppen ezért megfelelő állományvédelemmel a megmaradását kell biztosítanunk, hogy a hozzáférhetőségét lehetővé tudjuk tenni, amelyet az egész életen át tartó tanulás szolgálatába állítunk.

A korábbi raktárfejlesztést célzó pályázatok elsősorban új kiállítások, látványtárak kialakítását tették lehetővé. Továbbá az állományvédelmi pályázatok elsősorban általános csomagolási és restaurálási eszközök és nyersanyagok vásárlására irányultak.

Gyűjteményi raktárhelyiségek és épületek – Az épület-együttes látogatóktól elzárt tereiben található a kiállításra nem került műtárgyállomány őrzésének helyiségei. A gyűjteményi helyiségek és raktárak a múzeum **31 %-ban** (525 m²) található. A törzsgyűjtemény egységei külön-külön – nagyon széttagoltan - kerültek elhelyezésre. A gyűjteményi raktárakban a műtárgyak szabadpolcos (fa vagy fém) rendszerben lehetőség szerint dobozolva leltár szerinti sorrendben vagy tematikus csoportban vannak tárolva.

A főépület emeleti részén található gyűjteményi egységek tároló helyei, raktárai:

1. **néprajz** – *textilgyűjtemény* (7,5 m²)
2. **történeti fotótár, numizmatikai gyűjtemény** (12 m²)
3. **képzőművészeti és iparművészeti gyűjtemény** (14,5 m²)
4. **könyvtár és folyóirat-gyűjtemény** (3 helyiség - 15m², 26.8m², 16,5m², 2 folyosó – 17,6m², 16,2m², valamint 4 munkaszoba)
5. **történeti dokumentumtár, adattár** (gyűjteménykezelői iroda 24m² és a feldolgozó iroda 32,4m² és a hozzá kapcsolódó belső folyosón)
6. **néprajz** – *kisbútorok* – padlás

A Kiskun Múzeum „börtönépületében” található gyűjteményi raktárak:

7. **történeti gyűjtemény** – *fegyver és büntetéstörténet* (7,1m²)
8. **történeti** – *helytörténeti gyűjtemény* (35,8 m²)
9. **néprajz** – *kerámia, üveg, világítási eszközök* (18 m²)
10. **régészet** (35 m²)

Udvari raktárépület és szín:

11. **néprajz** - *halászat, gyűjtögetés, földművelés, állattartás, háztartás, mesterségek* (47m²)
12. **néprajz** - *földművelés, állattartás, háztartás, mesterségek* nagyméretű tárgyai (102 m²)

A hat fő gyűjtemény tárgyi műtárgyállománya 9 kisebb-nagyobb helyiségben volt megtalálható, a dokumentum és fotótár, valamint a segédgyűjtemények további 4 helyiségben osztódtak szét, a könyvtári állomány pedig 4 irodában, folyosón, valamint 3 kisebb szobában.

Ez a sok kis tér nem volt alkalmas a műtárgyállomány megfelelő tárolására, átláthatóságára, és akadályozta a gyűjtemények gyarapítását is. A zsúfolt raktárak elérték befogadóképességük határát és a korszerű állományvédelmi elvárásoknak csak részben feleltek meg.

A gyűjteményi raktárak fejlesztési koncepciója az elmúlt öt évre visszatekintve

A Kiskun Múzeumban 2018-ban elindult a gyűjteményi raktárhelyzet felmérése, valamint az épületegyüttesben való legoptimálisabb helykihasználás megvalósítása a *látogatói terek – munkaterek – gyűjteményi terek* hármas egységének tekintetében. A műtárgyállomány megóvása érdekében a raktárhelyzet megoldása és az állagmegóvás prioritást élvez.

E cél megvalósítása érdekében többlépcsős terv készült:

1. A TUDÁS-TÁR – ÉLMÉNY-TÉR PROGRAM keretében (EFOP-4.1.9-16 projekt) 2019 júniusára valósult meg három gyűjteményi egység raktárfejlesztési programja. A fejlesztéssel megújítjuk a látogatható tereket, hozzáférhetővé teszünk olyan gyűjteményeket és műtárgyállományt, amelyek eddig nem voltak látogathatók:

- **néprajzi tanulmányi tár és a színben lévő szabadtéri néprajzi tár** kialakítása és megnyitása – a raktárhelyiségben 76,95 m², a színben pedig 40 m² terület vált látogathatóvá több, mint kétezer műtárgy megtekintésével.
- **A természettudományi gyűjtemény** (kőzet- és ásványgyűjtemény 1750 db, őslénytani 75 db),
- **a fegyvergyűjtemény tanulmányi tárként** való bemutatása (90 db).

E két gyűjtemény egy korábbi 50 m²-es kiállítóterben került kialakításra.

2. **A múzeum központi raktárának megvalósítása (fejlesztéssel érintett raktári egység)**

A Kiskun Múzeum főépületének emeleti részén állt a helytörténeti kiállítás, melyet 25 éves fennállása után lebontottunk és az így nyert összefüggő nagy térben egy rendezett intézményi központi raktárt alakítottunk ki.

Az emelet miatt a látogatók nem szívesen jöttek fel a kiállításba, az akadálymentesítés pedig nem volt megoldható.

A nagy raktár - egy folyosórészből (40 m²), nagyteremből (134 m²) és kisteremből (20 m²) áll, összesen: **194 m²** területet jelent.

A központi raktárba kerülő gyűjtemények elhelyezése:

- folyosórész: *könyvtárállomány* nagy része
- kisterem: *történeti dokumentumtár, adattár, fotótár*
- nagyterem: *numizmatika, régészet, helytörténet, néprajz* - egy része, mely nem tanulmánytárban van, *képzőművészet és iparművészet*

A fejlesztéssel érintett raktári egység állományvédelmi szempontú bemutatása

A munkateretek, a látogatói terek és a gyűjteményi terek jobban elkülönülnek.

A nagyteremben megoldható az elkülönített, tárolási optimumok megteremtése tárgytipusoknak megfelelően. A fejlesztési koncepció elsősorban e központi raktár felszerelését, a megfelelő műtárgyvédelmi feltételek megteremtésének megvalósítását tűzte célul, mely az ott elhelyezett műtárgyállomány speciális állományvédelmét jelenti.

A **függesztett fém képtároló rendszer** beépítésével elsősorban a **képzőművészeti gyűjtemény** azon állományát érinti, mely képek, festmények, nyomatok függesztve is biztonságosan lehet tárolni.

A **történeti dokumentumtárban** őrzött nagyobb méretű anyag megóvására a nagyméretű **fiókos szekrények** lehetővé tették a sík formában tárolható dokumentumok tárolását. A kezelhetőbb tárolás a műtárgyak védelme érdekében (kizárólag vízszintesen elhelyezhető) nélkülözhetetlen volt, egyúttal a múzeumi szakmai munkatársak és kutatók számára kialakítottunk egy szeparált tematikus átláthatóbb rendet is.

Függesztett képtároló rendszer adatai:

anyaga: zártszelvény (40x40 mm); *a keretben huzalrács:* 50x50 mm osztásban;

rögzítés: padlóhoz rögzítve; *méret:* egy rácsos függesztésre alkalmas felület 4m²;

darabszám: 2 x 7 db összesen 14 db kétoldalas húzható rácsos keret; *mozgatása:* kézi erővel, a fogantyú segítségével kihúzható középre a keret; *terhelhetőség:* egy oldalon kb. 40 kg, két oldalon – egy kereten így kb. 80 kg; *tárolandó felület nagysága:* a 14 keret mindkét oldalán összesen kb. **112 m²** felületen

A szabad felületet maximálisan kihasználva összesen **182** db képzőművészeti alkotás került a tároló rendszerre (beleértve a 68 db letéti anyagot is)

Fém fiókos képtároló adatai:

*magassága: 110 cm; szélessége: 138 cm; mélység: 94 cm; fiókok száma: 10 db/szekrény;
fiókok belmérete: 124 x 87 x 6,7 cm*

2 db irattartó fémszekrény, vízszintes sík dokumentumok tárolására alkalmas

1. (A) szekrény 200 db műtárgy – képzőművészeti gyűjtemény (grafikai nyomatok, pasztelek, akvarellek, egyedi rajzok)
2. (B) szekrény 1173 db műtárgy– történeti dokumentumok (térképek, oklevelek, nagyméretű fotónagyítások, plakátok)

UGP S1 típusú horganyzott 1 készlet polcos állvány adatai:

- Állványkeret 2500/600 mm 1,5 t. teherbírású 3 db
- Polc (polctartó+polcpanel) S1 1200x600 mm 200 kg/polc teherbírású 22 db

Az újonnan kialakított központi emeleti raktár helyiség falfelújítást követően a teljes polcrendszer kialakítása történt meg. A pályázatban szereplő polcos állvány a meglévő korábban beszerzett és telepített állványrendszer 5 %-a.

A helytörténeti- és a néprajzi- gyűjtemény tárgyi anyagának elhelyezését, annak raktári polcrendszerének bővítését a műtárgy állomány folyamatos gyarapodása indokolja.

A raktárhelyiségek állagvédelmi felújításának bemutatása

Az új központi raktár helyiségében alapvető felújítás megtörtént (faljavítás, meszelés). A terem ablakain spaletta és sötét függöny is van, mely védi a műtárgyakat az erős fénytől és hőtől.

A világítás korszerűsítése folyamatban van, műtárgybarát izzók beszerzéséve.

A megvalósult új tároló rendszer, mely nyitott és a műtárgyvédelmi alapoknak megfelelő anyagból készül biztonságos a védelemre és a munkaterületre is. Nem bocsát ki műtárgykárosító anyagokat.

A helyiségben elhelyezésre kerültek pára és hőmérséklet mérő eszközök. A mérőberendezés adat gyűjtést is végez, ezeket az adatokat éves ciklusban monitorozásra kerülnek a Bács-Kiskun Megyei Múzeumok Igazgatóságához.

A kártevő mentesítést központilag, éves rendszerességgel az önkormányzat végzi el. Szemrevételezéssel hetente ellenőrzi gyűjteménykezelő, illetve műtárgyvédelmi asszisztens.

A fejlesztés tapasztalatai, továbblépés irányai

A keretes függesztő rendszer maximális tér kapacitása még nem 100%-os, így a jövőben lehetőség van annak bővítésére.

Az elsődleges problémát a raktározás, a raktári helyiségek helyzete jelentette - a gyűjteményi anyag felaprózódása, az épületen belüli sok kisebb helyiségekben való elhelyezése volt. A központi raktárak kialakításával és korszerű tárolók beépítésével megoldás született az épületen belüli optimális helykihasználásra.

A pályázat segítségével az elavult és a műtárgyakra potenciális veszélyt jelentő zsúfolt tárolási rend és a fatárolók fokozatos kiváltása hatalmas előre lépést jelent a múzeum állományvédelme érdekében. További pályázati lehetőségekkel élve igyekszünk jövőbe tekintő lépéseket tenni annak érdekében, hogy a gyűjteményi anyag maximálisan megfeleljen a legszigorúbb követelményeknek is.

2021. március 12.
Kiskunfélegyháza